

Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävästä käytöstä kansallisen strategian ja toimintaohjelman toteutusta ja seuranta edistävä työryhmä 2017–2021
(YM039:00/2016)

KOKOUSPÖYTÄKIRJA
5.9.2017

TYÖRYHMÄN KOKOUS 2/2017 (kokous 2)

Aika: Tiistai 9.5.2017, klo 12.30–14.30
Paikka: Säätöytalo, Snellmaninkatu 1 A, Sali 3
Läsnä: Ari Niiranen, ympäristöministeriö (PJ)
 Mikko Kuusinen, ympäristöministeriö (VPJ)
 Marina von Weissenberg, ympäristöministeriö
 Jussi Palmén, ympäristöministeriö
 Penina Blankett, ympäristöministeriö
 Johanna Niemivuo-Lahti, maa- ja metsätalousministeriö
 Antti-Jussi Lankinen, liikenne- ja viestintäministeriö
 Timo Tanninen, Metsähallitus, Luontopalvelut
 Antti Otsamo, Metsähallitus, Metsätalous Oy
 Inka Musta, Metsäteollisuus ry
 Anna-Rosa Asikainen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
 Jukka Tulivuori, Opetushallitus
 Pekka Vuorinen, Rakennustuoteteollisuus RTT ry
 Kaisa Pajanen, Helsingin kaupunki
 Harri Hautala, Suomen Akatemia
 Aino Juslén, Luonnontieteellinen keskusmuseo
 Tiina Tonteri, LUKE
 Jukka-Pekka Jäppinen, SYKE, luontoympäristökeskus
 Petra Magga-Vars, Saamelaiskäräjät
 Eriika Melkas, ympäristöministeriö
 Ari-Pekka Auvinen, SYKE, luontoympäristökeskus, asiantuntijasihteeri
 Marja Pylvänäinen, SYKE, luontoympäristökeskus, sihteeri
 Jukka-Pekka Flander, ympäristöministeriö, vierailija
 Kaisu Aapala, SYKE, luontoympäristökeskus, vierailija
 Juha Pöyry, SYKE, luontoympäristökeskus, vierailija

1. Kokouksen avaus

Työryhmän puheenjohtaja Ari Niiranen (YM) avasi kokouksen kello 12.30 ja toivotti kaikki tervetulleeksi.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Edellisen kokouksen pöytäkirja (kokous 1, 14.3.2017) hyväksyttiin muutoksitta.

3. Asialista

Asialista hyväksyttiin kokouksen työjärjestykseksi.

4. Ajankohtaiset asiat

- Hallituksen kehysriihessä päätös Metso-rahoituksen lisäämisestä 5 milj. €:lla seuraavalle kehyskaudelle alkaen vuodesta 2018. YM:n hallinnonalan osuus 3 milj. € ja MMM:n osuus 2 milj.
- Matkailun kärkihankkeen rahoitus (TEM ja YM) 8 milj. € kahdelle vuodelle linjattiin kehysriihessä. Luontomatkailun osuus ei ole tiedossa vielä.

- Ministerimuutoksia: Kimmo Tiilikainen on asunto-, energia- ja ympäristöministeri ja Jari Leppä maa- ja metsätalousministeri. Energia-asiat siirtyivät YM:öön.

- Maakuntauudistuksessa puolet ELYjen tehtävistä siirtyy maakuntiin puolet ja puolet perustettavaan valtion lupa- ja valvontavirastoon.

- Hossan kansallispuisto perustetaan 17.6.2017 Eduskunta hyväksyi lain, 24.5. presidentti vahvistaa.

- EU:n Action Plan ”Toimintasuunnitelma luontoa, ihmisiä ja taloutta varten” on julkaistu. Se sisältää neljä painopistealuetta ja 15 konkreettista toimea, joista useimmat käynnistetään vuonna 2017. Tällä kokonaisvaltaisella toimintasuunnitelmalla on tarkoitus parantaa luontodirektiivien täytäntöönpanoa ja auttaa biodiversiteetti-2020 tavoitteen saavuttamista. Luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemi-palvelujen väheneminen olisi pysäytettävä ja suuntaus käännettävä. Tavoitteella on myös merkitystä ilmastonmuutoksen vaikutuksen ja hillinnän kannalta. Kaikki toimijat tarvitaan mukaan toimintasuunnitelman toteutukseen.

http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/fitness_check/action_plan/index_en.htm

Kieliversiot löytyvät ”download all linguistic versions here” -kohdan alta

- Jaossa oli suomenkielinen ja englanninkielinen julkaisu BD-väliarviointi 2016, jonka BITAPURA-ministeriryhmä käsitteli 8.6.2016. Julkaisu auttaa eteenpäin sekä EU- että kansallisessa työssä ja tulevassa 6. maaraportin laadinnassa (2018). Kiitos kaikille väliarvioinnin eteen tehdystä työstä.

FI: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4704-3>, ENG: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4706-7>

- Arktisen neuvoston puheenjohtajuus Suomelle toukokuusta 2017 alkaen (2017–2019).

Mm. puheenjohtajuuskauden ohjelma:

<http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=50020&contentlan=1&culture=fi-FI>

- BD-alatyöryhmien nimeämiskirjeet on lähetetty. Määräaika on 18.5.2017.

5. Suojelualueverkosto muuttuvassa ilmastossa (vanhempi tutkija Kaisu Aapala & erikoistutkija Juha Pöyry, SYKE) (esitys jaettu)

Kansallisessa biodiversiteetti-toimintaohjelmassa on toimenpiteet 18 ja 30, joihin tämä esiselvitys ja tutkimushanke Suojelualueverkosto muuttuvassa ilmastossa (SUMI) liittyy. Edellinen suojelualue-verkoston arviointi SAVA tehtiin 1997–2001. Tuolloin ei tutkittu ilmastonmuutoksen vaikutuksia. Suomen keskilämpötila on kohonnut ja vaikutukset kohdistuvat niin suojelualueisiin kuin ulkopuolisiinkin alueisiin, Vaikutukset voivat olla nopeita ja merkittäviä. Suojelualueet toimivat luontopohjaisena ratkaisuna ilmastonmuutoksen hillinnässä ja siihen sopeutumisessa. Niiden rooli on keskeinen ja ne auttavat lajien leviämässä.

Esiselvitysraportti julkaistaan Suomen ympäristö -sarjassa alkusyksystä 2017. Varsinainen tutkimushanke pyrkii vastaamaan kysymykseen ”miten hyvin nykyinen suojelualueverkosto säilyttää lajistoa ja luontotyyppijä tulevaisuudessa?” Hankkeessa ovat mukana SYKE, yhteistyötahoina IL, MH Luontopalvelut ja LUOMUS. Lajien osalta tutkitaan mm. niiden alttiutta, herkkyyttä ja sopeutuvuutta suhteessa ilmastonmuutokseen sekä eri lajien tarpeita. Elinympäristöjen ja luontotyyppien osalta, mm. mitkä taantuvat ja missä voisi avautua niille uusia suotuisia alueita.

Tutkimusta tarvitaan lisää mm. suojelualueverkoston toimivuudesta tulevaisuudessa, suojelualueilla tehtävistä toimista ja laajemmasta eliölajien joukosta. Tietoa tarvitaan erityisesti lajien, luontotyyppien ja suojelualueiden herkkyydestä ilmastonmuutokselle. Valmiita vastauksia ei vielä ole eikä parhaita käytäntöjä. Suojelualuesuunnittelussa ei ole varauduttu voimakkaisiin muutoksiin tai uuhin.

Keskustelussa todettiin, että merialueet eivät ole tässä tarkastelussa mukana niiden laajuudesta ja resurssien niukkuudesta johtuen. Todettiin myös, että selvityksen päätteeksi annetaan suosituksia ja konkreettisia toimenpide-ehtoja.

6. Kansalliset kaupunkipuistot luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta (ympäristöneuvos Jukka-Pekka Flander, ympäristöministeriö)

Kansalliset kaupunkipuistot turvaavat kaupungin luonto- ja maisema-arvoja (National Urban Parks NUPs). Niiden tavoitteena on säilyttää kaupunkiluontoa ja rakennettua kulttuuriympäristöä laajana, eheänä kokonaisuutena – kaupunkilaisten olohuoneena. Kansalliset kaupunkipuistot ovat osa kestävästä kaupunkisuunnittelusta ja -rakentamisesta. MRL:n pykälä 68 'Kansallisen kaupunkipuiston perustamisesta päättää ympäristöministeriö. Puisto voidaan perustaa kunnan hakemuksesta'. Biodiversiteetti-toimenpideohjelmassa toimenpide 81 käsittelee kaupunkipuistoja. Suomessa on 8 kansallista kaupunkipuistoa, tavoite on 12 kpl: Hämeenlinna, Heinola, Pori, Porvoo, Turku, Hanko, Kotka ja Forssa. Tampere, Kokkola ja Helsinki selvittävät parhaillaan mahdollisuuksia perustaa kansallinen kaupunkipuisto.

- Hämeenlinnan kaupunkipuisto oli ensimmäinen (2001). Se koostuu monista osista, jotka kytkeytyvät toisiinsa, sille tehty hoito- ja käyttösuunnitelma. Rantareitti on tehty entiselle ratapiha-alueelle. Historialliset puistot on säästetty, kuten Aulangon metsäpuisto.
- Heinola oli toinen (2002). Heinolan kaupunkipuisto on lajirikkaampi kuin läheinen kansallispuisto.
- Pori (2002) on mm. Pohjoismaiden suurin jokisuisto ja Porissa on ns. ristikkäispuistoja.
- Porvoo (2010) on yksi 27 kansallismaisemistamme. Siellä on vanhoja kortteleita, joissa on vanhoja perinnelajeja pihossa, joita on varjeltu.
- Turku (2013), erikoisuus, että puisto jatkuu merelle.
- Hanko (2008) yhdistelmä merellistä ja kaupunkirakennetta.
- Kotka (2014), sisältää linnoituksia, liittyy Itäisen Suomenlahden kansallispuistoon, tehty mm. Katariinanpuisto purettujen öljysäiliöiden paikalle.
- Forssa (2015), puistossa on nähtävissä teollisuus- ja asuinrakentamisen historia vaiheineen ja rakennustapoineen.

Keskustelussa todettiin, että kaupungistuminen lisääntyy, joten konsepti on tärkeä. Seuraavassa kokouksessa jatketaan teemalla kun Helsingin kaupunki, Kuntaliitto, Rakennusteollisuus käsittelevät luonnon monimuotoisuutta kaupungeissa.

7. Työpajan tulokset ja yhteenveto (viestintäasiantuntija Jussi Palmén, YM)

- Neljä haastetta toimenpideohjelman toteuttamisesta ja ratkaisuja asioiden vauhdittamiseksi. Havainnot:
1. Biodiversiteetin valtavirtaistaminen: terminologia yhdenmukaiseksi, konkreettisia arkielämään liittyviä keissejä, kaupunkiluonnon ja liikkumisen merkitys terveyden edistäjänä (huomioitava myös aluesuunnittelussa), luontotuntemus ja "asennekasvatus"
 2. Yhteistyön lisääminen: sektorikohtaisten keissien "positiivinen kilvoittelu", BD-työn alueellinen jalkauttaminen ja alueellisten erojen tunnistaminen, ei vastaikkainasettelua: BD on win-win-win, BD:n puuttumisen uhat konkretisoitava, Bisnes ja biodiversiteetti -työhön lisää välineitä
 3. Työryhmän osaaminen käyttöön: organisaatiot, jäsenet, toimenkuvat ja osaaminen pitäisi tuntea paremmin, kiertävät kokoukset ja teemat, workshoppeja sidosryhmille/vuosiseminaari, yhteistyö alatyöryhmien välillä
 4. Megatrendit – miksi biodiversiteetti: BD:n merkitys kaupungeissa, ilmastonmuutoksen uhka (BD keino torjua), BD pohja luonnonvarojen käytön hyväksyttävyydelle (käyttö oltava kestävä)

Todettiin, että nyt on eväitä ja on ryhdyttävä toimimaan!

8. Työsuunnitelma 2017–2021 (neuvotteleva virkamies Marina von Weissenberg, YM)

Väliarvioinnin raportti oli jaossa, suomi: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4704-3>
englanti: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4706-7>

Käytiin läpi vuosikelloehdotusta. Lisäyksiä ja aiheita saa toimittaa sihteerille. Todettiin, että eduskunta on syytä jatkossa pitää tietoisena siitä mitä BD-työryhmä tekee sekä luonnon monimuotoisuudesta saatavista hyödyistä. Päätettiin järjestää syksyllä tilaisuus, johon kutsutaan ympäristövaliokunta ja mahdollisuuksien mukaan myös maa- ja metsätalousvaliokunta. Mukaan kutsutaan BD-työryhmän jäsenet ja varajäsenet sekä alatyöryhmien edustajat. YM:lle annettiin valtuudet järjestää tilaisuus.

Todettiin, että tärkeintä on kansallisen strategian ja toimintaohjelman 2020 toimeenpano. Keskusteltiin, tarvittaisiinko valtavirtaistamiseen erillinen työpaja, vai viedäänkö teema eduskuntatapaamiseen.

9. Muut asiat

Aino Juslén tiedotti, että 28.9.2017 järjestetään seminaari LUOMUS'ssa: National Seminar in connection with GB24 in Helsinki; working title "*Finnish Biodiversity Information for the Benefit of Society – laji.fi*"
September 28th 2017, the Great Hall of the University of Helsinki

10. Kokouksen päättäminen

Kokouksen puheenjohtaja Ari Niiranen päätti kokouksen kello 14.30.

Seuraavat kokoukset:

tiistai 5.9. kello 9–11, Valtioneuvosto, Mariankatu (MMM isännöi)
tiistai 28.11. kello 9–11, Metsähallitus, Luontopalvelut, Tikkurila (MH isännöi)

Mikäli kokousaika ei sovi, jäseniä pyydetään järjestämään varahenkilö paikalle.

Puheenjohtaja

Ari Niiranen, ympäristöministeriö

Sihteeri

Marja Pylvänäinen, Suomen ympäristökeskus

Jakelu: Työryhmän puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, jäsenet, sihteerit ja pysyvät asiantuntijat.